



Samenwerkend Toezicht Jeugd  
Ministerie van Volksgezondheid,  
Welzijn en Sport

# Uitkomsten verbeterpunten toezichtonderzoek Leeuwarden

Aanpak: Sociale Wijkteams  
(2013: aanpak Interventieteam Gezinnen en  
aanpak Voorwaardelijke Interventie Gezinnen)

Juni 2015

*Samenwerkend Toezicht Jeugd (STJ) verstaat onder een gezin met geringe sociale redzaamheid een gezin met chronische problemen op meerdere leefgebieden (minimaal vier), waarvan de ouders niet in staat zijn deze problemen zelf op te lossen.*

*Kinderen van dat gezin lopen hierdoor permanent risico's en/of ondervinden problemen. Het gezin kent vaak een historie van – vastgelopen – hulpverleningstrajecten die niet tot het gewenste resultaat hebben geleid.*

- Gezin: omvat één of meerdere ouders, één of meerdere kinderen;
- Chronisch: de problematiek is blijvend, maar kan wel in intensiteit fluctueren;
- Leefgebieden: gezin, wonen, werk, inkomen, gezondheid, onderwijs en veiligheid.

## Inleiding

In 2013 heeft STJ in Leeuwarden de aanpak Interventieteam Gezinnen en de aanpak Voorwaardelijke Interventie Gezinnen op beleidsniveau getoetst aan de hand van het toetsingskader GGSR. Het toetsingskader GGSR bestaat uit vijf thema's voor verantwoorde zorg en ondersteuning voor gezinnen met een geringe sociale redzaamheid. De vijf thema's zijn:

- **Toeleiding:** gezinnen zijn in beeld en worden bereikt met de aanpak
- **Gezin centraal:** de aanpak stelt het gezin en zijn sociale netwerk centraal
- **De aanpak:** de aanpak is planmatig, samenhangend en vasthoudend en de regisseur is toegerust
- **Samenwerking:** er moet goede samenwerking zijn tussen de instanties die bij een gezin betrokken zijn
- **Continu:** indien nodig moeten zorg en ondersteuning langdurig kunnen worden ingezet, in wisselende aard en intensiteit

## Ontwikkeling 2014

Op 13 november 2014 heeft de gemeente mondeling aan STJ gerapporteerd op welke wijze de verbeterpunten uit de factsheet *Uitkomsten toezichtonderzoek Leeuwarden* het afgelopen jaar op beleidsniveau zijn opgepakt. De gemeente Leeuwarden heeft voorafgaand aan het geplande gesprek aan STJ laten weten dat de aanpak Interventieteam Gezinnen en de aanpak Voorwaardelijke Interventie Gezinnen niet in deze vorm blijven voortbestaan.

De aanpak Interventieteam Gezinnen en de aanpak Voorwaardelijke Interventie Gezinnen zijn in 2014 opgeheven. De gezinnen met geringe sociale redzaamheid in de gemeente Leeuwarden krijgen zorg en ondersteuning vanuit sociale wijkteams.

Met ingang van 1 januari 2015 zullen ruim 100 sociaal werkers in dienst komen van de coöperatie Amaryllis. Van daaruit zal door acht Sociale Wijkteams hulp in de vertrouwde woonomgeving worden verzorgd. De Sociale Wijkteams zijn een nieuwe vorm van basisondersteuning voor mensen die het leven op eigen kracht (tijdelijk) niet aankunnen. Doel van de ondersteuning in de wijkteams is dat mensen weer zelfredzamer worden en dat zij gaan deelnemen en bijdragen aan de samenleving. Door middel van de wijkteams wil de gemeente betere ondersteuning en zorg leveren.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- hulp en zorg in de buurt, dus dichterbij huis;
- sneller, laagdrempelig en beter toegankelijk;
- integraal, dus minder versnipperd (één gezin, één plan, één sociaal werker);
- meer aandacht voor preventie;
- de regie meer bij de cliënt;
- inzetten op eigen kracht waar dat kan.

Behalve de zorg en ondersteuning vanuit het wijkteam blijft er een vangnet voor de meest kwetsbaren die zonder steun niet zelfstandig kunnen leven, in de vorm van specialistische en of intensieve zorg op zowel stedelijk als regionaal en landelijk niveau.

Inwoners (of gezinnen) krijgen te maken met één aanspreekpunt in het sociale wijkteam, waarbij de sociaal werker optreedt als generalist. Er wordt gewerkt volgens het principe, één huishouden, één plan, één sociaal werker. De sociale wijkteams worden gevormd door specialisten uit verschillende disciplines, zodat kennis wordt uitgewisseld en men van elkaar leert. Bij problemen op 4 leefgebieden wordt opgeschaald en worden gespecialiseerde hulpverleners bij de casus betrokken. Ook dan blijft de regie bij het sociale wijkteam liggen. Het advies van het wijkteam aan de professionals is dwingend.

De gemeente Leeuwarden gebruikt voor het vaststellen van de hulp die een gezin nodig heeft de zelfredzaamheidsmatrix.

STJ heeft in 2014 niet de volledige aanpak getoetst aan de hand van het GGSR toetsingskader. Wel is bekeken op welke wijze de verbeterpunten uit 2013 zijn opgepakt in de nieuwe werkwijze. Het overzicht op de volgende pagina's geeft weer of de verbeterpunten uit 2013 zijn opgepakt, en zo ja, op welke wijze dit is gebeurd.

## Uitkomsten verbeterpunten

Aanpak			
Indicator	2013 Interventieteam Gezinnen	2013 Voorwaardelijke Interventie Gezinnen	2014
De doorzettingsmacht voor de regisseur is geregeld	<b>X</b> De doorzettingsmacht van de regisseur richting – eventueel – andere professionals die in het gezin actief zijn, is niet vastgelegd. De regisseur zal, als dat kan, richting bepaalde hulpverleners die bij het gezin betrokken zijn aangeven dat hun diensten worden stopgezet. Om dit te bewerkstelligen zal soms doorzettingsmacht nodig zijn. In Leeuwarden wordt in het kader van ‘1 plan 1 hulpverlener’ zelfs vastgelegd hoeveel hulpverleners aan het begin van het traject bij het gezin betrokken waren en hoeveel aan het eind (zie onder Planmatig).	<b>X</b> De doorzettingsmacht van de regisseur is niet expliciet geregeld. In het projectplan VIG staat wel dat sturing op en de afstemming van de benodigde inzet vanuit de gezinscoach plaatsvindt, maar daarbij staat niet welke bevoegdheden de gezinscoach daarvoor heeft.	<b>✓</b> De regisseur (het aanspreekpunt vanuit het sociale wijkteam) bepaalt samen met de cliënt wat nodig is en geeft een dringend advies over welke specialistische zorg nodig is. De backoffice regelt dan de beschikking.

Samenwerking			
Indicator	2013 Interventieteam Gezinnen	2013 Voorwaardelijke Interventie Gezinnen	2014
Bij stagnatie van de intensieve zorg en ondersteuning op casusniveau zijn opschalingsmogelijkheden geregeld	<b>X</b> De benodigde opschalingsmogelijkheden bij de stagnatie van zorg en ondersteuning zijn niet geregeld.	<b>✓</b> Als problemen in de samenwerking op uitvoerend niveau niet opgelost kunnen worden, worden deze voorgelegd aan de opdrachtgever (SZW gemeente) die organisaties op beleidsniveau kan aanspreken.	<b>✓</b> Als problemen in de samenwerking op uitvoerend niveau niet opgelost kunnen worden, wordt opgeschaald naar de Escalatiepool. In de Escalatiepool zitten professionals met het mandaat om beslissingen te nemen over het inzetten van zorg. De Escalatiepool kan de betrokken organisaties op beleidsniveau aanspreken.
Er zijn samenwerkingsafspraken gemaakt over de aanpak	<b>X</b> Maar deze afspraken zijn alleen ondertekend door partijen die zorg en ondersteuning leveren. Belangrijke andere partijen die nodig zijn om de problemen op alle leefgebieden van deze gezinnen het hoofd te bieden zoals politie, woningbouw en onderwijs, ontbreken.	<b>X</b> Er zijn geen samenwerkingsafspraken schriftelijk vastgelegd. In het projectplan VIG wordt wel aangegeven dat het zinvol is om samenwerkingsafspraken vast te leggen in een contract of convenant.	<b>✓</b> Binnen de gemeente Leeuwarden zijn samenwerkingsafspraken vastgelegd tussen de belangrijke partijen die nodig zijn om de problemen op alle leefgebieden van deze gezinnen het hoofd te bieden. De samenwerkingsafspraken zijn geborgd in een spoorboekje.

## Vervolg uitkomsten verbeterpunten

Samenwerking			
Indicator	2013 Interventieteam Gezinnen	2013 Voorwaardelijke Interventie Gezinnen	2014
De netwerkpartners geven hun medewerkers de bevoegdheid om beslissingen te nemen over de intensieve zorg en ondersteuning voor de gezinnen	✓ Alle ondervraagden geven aan dat de netwerkpartners hun medewerkers de bevoegdheid geven om beslissingen te nemen.	✗ Tussen de ondervraagden bestaat geen overeenstemming of medewerkers van de netwerkpartners deze bevoegdheid hebben. Het projectplan VIG geeft aan dat het van belang is om ervoor zorg te dragen dat samenwerkingsafspraken goed doorvertaald worden naar het uitvoeringsniveau van de verschillende organisaties.	✓ De professionals hebben de bevoegdheid om te bepalen welke (mate van) inzet van zorg en ondersteuning nodig is.
Continu			
Indicator	2013 Interventieteam Gezinnen	2013 Voorwaardelijke Interventie Gezinnen	2014
Netwerkpartners zorgen voor beschikbaarheid van zorg en ondersteuning voor de gezinnen binnen de aanpak	✗ De ondervraagden zijn hierover verdeeld. De gemeente geeft aan dat er geen afspraken zijn gemaakt om te voorkomen dat deze kwetsbare gezinnen moeten wachten op de benodigde zorg en ondersteuning. Twee netwerkpartners geven aan dat deze afspraken er wel zijn maar één netwerkpartner geeft daarbij aan dat deze lastig in de praktijk te brengen zijn.  <b>LET OP: In de praktijk komt het voor dat er vertragingen ontstaan in de zorg of in andere zaken die het gezin nodig heeft (bijvoorbeeld inkomen of werk).</b>	✗ Er zijn geen afspraken gemaakt om te voorkomen dat deze kwetsbare gezinnen moeten wachten op de benodigde zorg en ondersteuning. Alleen één netwerkpartner geeft aan dat deze gezinnen voorrang krijgen. De twee andere ondervraagde netwerkpartners geven aan dat zorg soms stagneert omdat er langs elkaar heen wordt gewerkt ofwel dat er vanuit de eigen organisatie (belangen) en niet vanuit een gezamenlijke visie wordt gewerkt.	✓ De gemeente heeft met de coöperatie afgesproken dat er in principe geen wachtlijsten zijn. Met de specialistische zorg heeft de gemeente contracten afgesloten zonder volumeomvang. Daarbij wordt gedaan wat nodig is binnen de bestaande middelen, maar als er meer nodig is heeft de gemeente een reserve opgebouwd voor het sociaal domein.
Netwerkpartners hebben de afspraak gemaakt dat de intensieve zorg en ondersteuning indien nodig een vervolg kunnen krijgen	✗ Er zijn geen standaard afspraken gemaakt over of en hoe deze kwetsbare gezinnen in beeld blijven. Per casus wordt wel afgesproken hoe de zorg kan worden overgedragen aan een netwerkpartner.	✗ De gemeente geeft aan dat deze afspraken er wel zijn en de drie ondervraagde netwerkpartners zeggen dat dat niet het geval is. Wel worden vervolgspraken gemaakt met andere instanties als dat nodig is, waarbij het uitgangspunt 'warme overdracht' is.	✓ Gedurende twee jaar na het afsluiten van de aanpak houdt de regisseur in lage frequentie contact met het gezin om zo vinger aan de pols te houden. Indien de regisseur het nodig vindt om langer dan twee jaar vinger aan de pols te houden, dan kan dit.